השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה סח.

שאין ראויה לגר אינה קרויה נבלה ור"מ ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא °ור"ש ה)סרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא עפרא בעלמא הוא אמר עולא מחלוקת שהשביח ולבסוף (א) פגם אבל פגם מעיקרא דברי הכל מותר איתיביה רב חגא לעולא יין שנפל לתוך עדשים וחומץ שנפל לתוך גריסין אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא הוא ופליגי אמר עולא חגא לא מידע ידע מאי קאמרי רבנן תיובתא קא מותיב הכא במאי עסקינן כגון שנפל לתוך גריסין צוננין והרתיחם נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור ור' יוחנן אמר בפוגם מעיקרא מחלוקת איבעיא להו בפוגם מעיקרא מחלוקת אבל השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור או דלמא בין בזו ובין בזו מחלוקת תיקו אמר רב עמרם אפשר איתא להא דר' יוחנן ולא תניא לה במתניתין נפק דק ואשכח ב)(דתניא) ג)אשאור של חולין שנפל לתוך העיסה ויש בו כדי להחמיץ והחמיצה ואח"כ נפל שאור של תרומה או שאור של כלאי הכרם ויש בו כדי להחמיץ אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא הוא ופליגי א"ר זירא שאני עיסה הואיל וראויה לחמע בה כמה עיסות אחרות ת"ש שאור של תרומה ושל חולין שנפלו לתוך העיסה בזה כדי להחמיץ ובזה כדי להחמיץ וחימצו אסור רבי שמעון מתיר נפל של תרומה תחלה ד"ה אסור נפל של חולין ואח"כ נפל של תרומה או של כלאי הכרם אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא ופליגי וכי תימא ה"נ

כדרבי

שאינה ראויה לגר. שהסריחה. אלמא מדאפקיה בטל איסורה: **סרוחה מעיקרא.** מוכת שחין מחיים דהואיל ואיפגמא מקודם שבאה לידי נבלה לא חל שם נבלה עליה אבל היכא דאיתסר מעיקרא תו לא פקע איסור משום פגם: **מחלוקת.** דר"מ ור"ש: **בפוגם מעיקרו.** משעה שנפל לתוכו: **והא הכא דפוגם מעיקרא הוא ופליגי.** דקתני אסור לרבנן: **ר' יוחנן.** אדעולא אתא לאיפלוגי: **איפא לדר' יוחנן.** דמוקי פלוגתייהו בפוגם מעיקרו: **שאור של חולין שנפל לתוך העיסה וחימצה.** כלאי ואח"כ נפל של תרומה או של כלאי הכרם אסור: **ור"ש מתיר.** שהחמיצה יותר מדאי ונפגמה: **והא הכא.** דהאי שאור משעה שנפל ביה פגמה שהרי מחומצת כבר וקאסר ר"מ: **וראויה לחמע בה כמה עיסות אחרות.** ד)(של תרומה) הלכך חימוץ דיותר מדאי אע"פ שפגם הוא לענין (ב) אכילה שבח הוא לענין חימוע עיסות אחרות: **שאור של תרומה ושל חולין שנפלו.** ביחד לתוך העיסה ויש בכל אחד כדי לחמץ וחימצוה יותר מדאי (ג) לפוגמה: **ר"ש מתיר.** שפגמוה: **נפל של תרומה תחלה ד"ה אסור.** הואיל ומשביחה בתחלה אע"פ שחזר והועיל לפוגמה כשנפל שאור של חולין אחריו ושניהם פגמוה הוי משביח ולבסוף פגם ואסור. ולקמן פריך אם כן רישא נמי (ד) ר"ש הרי השביח של תרומה עם של חולין תחלה: **נפל של חולין.** (ה) וחימצה: **ואחרי כן נפל של תרומה.** דהיינו פוגם מעיקרו אסור ור"ש מתיר:

כדרבי

הוי כעיקר וכ"ת להאי גופיה איצטריך דטעם כעיקר דמגיעולי עובדי כוכבים יליף ר"ם דטעם כעיקר כדאמר לר"ע פרק אלו עוברין א"א לומר כן דאי יליף ר"ש מגיעולי עובדי כוכבים טעם כעיקר א"כ תקשי לר"ש משרת דכתב רחמנא למה לי דהא לא איצטריך לטעם כעיקר כיון דמגיעולי עובדי כוכבים יליף לה ר"ש ואין לומר דאיצטריך משרת להיתר מצטרף לאיסור כדאמר התם פ' אלו עוברין לר"ע ולעולם ה)[יליף מגיעולי עובדי כוכבים טעם] כעיקר ו) דלמאי איצטריך משרת להיתר מצטרף לאיסור אי כשאוכל כזית מטעם האיסור הנבלע [בהיתר היינו טעם כעיקר אין] בחצי זית דאיסור עם חצי זית דהיתר לא מצטרפי ומשו"ה שפיר איצטריך להיתר מצטרף לאיסור דהא שמעינן לר"ש דאמר ז)כל שהוא למלקות וא"כ למ"ל היתר מצטרף לאיסור אלא ש"מ דמודה ר"ש דקדירה בת יומא נמי א"א דלא פגמה פורתא כדפירשית כן דקדק הר"ר שמואל מאיור"א והר"ר יקר מקינו"ן דוחה דאיכא למימר דאכתי שפיר איצטריך משרת לר"ש אע"ג דסבר כל שהוא למלקות הא פר"ת בסמוך היינו דוקא כשהאיסור בעין אבל לא ע"י תערובת כדמוכח מהאי דמייתי בסמוך בערלה וכלאי הכרם אין מצטרפין וכן צ"ל ע"כ דאל"כ לא תמצא איסור כלל ח)[בטלן לר"ש לא ברוב ביבש ולא בס' בלח] וא"כ שפיר איצטריך משרת להיתר מצטרף לאיסור כגון בחצי זית שנבלע בחצי זית פת ואכלו כדקאמר התם נזיר ששרה פתו ביין ויש בו כדי לצרף כזית חייב ולעולם טעם כעיקר לר"ש מגיעולי עובדי כוכבים כך דוחה הר"ר יקר ומורי הר"ר פרץ מקיים פירוש הר"ר שמואל ואומר דדיחוי הר"ר יקר אינו כלום דודאי מגיעולי עובדי כוכבים לר"ש תו לא איצטריך משרת להיתר מצטרף לאיסור משום דבלאו ליצרוף נמי כל שהוא ט) אע"ג דאינו בעין אלא נבלע בתוך הפת מה בכך הלא כיון דטעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים א"כ חשוב הטעם הנבלע כאילו היה בעין ואם כן כיון שאילו היה מן האיסור בעין היה מיחייב בכל שהוא לר"ש הכי נמי כשהוא נבלע בהיתר כיון שיש בו טעם וטעם כעיקר ותדע דהא כיון דלר"ש כל שהוא למכות בכזית לרבנן אם כן קך לי כל שהוא לר"ש כזית לרבנן וכזית לרבנן מחייב עליה אפי' כשאינו בעין אלא נבלע בתוך ההיתר שיאכל כל כך מן ההיתר הבלוע איסור שאכל כזית מטעם איסור הבלוע בתוכו מיחייב עליה כאילו אכל הכזית איסור בעין כיון דטעם כעיקר וא"כ ה"ה כל שהוא לר"ש דכשאכלו בתערובת טעם מיחייב כאילו אכלו בעין כיון דטעם כעיקר וא"כ אי טעם כעיקר ח) מגיעולי עובדי כוכבים לר"ש תו לא אצטריך לר"ש משרת כלל דלהיתר מצטרף לאיסור לא איצטריך דהא מכל שהוא מיחייב בטעם כאילו היה בעין כדפירשתי וא"כ ט)(היכי קא"ל) משרת דכתב רחמנא ל"ל דכתיב גבי נזיר לר"ש אי גיעולי עובדי כוכבים לטעם כעיקר משום דלא פגם כלל אלא ע"כ דקסבר ר"ש דקדירה בת יומא פגמה פורתא והשתא ניחא הכל דלא מצי ר"ש למילף טעם כעיקר מגיעולי עובדי כוכבים דמידע הוא כיון דפגמו אפילו פגם זוטא והיה לנו להתיר כל פגם אי לאו דגלי קרא והלכך איצטריך משרת לטעם כעיקר ומה שדחה הר"ר יקר ממה שפר"ת לקמן מההיא דערלה והכלאים דבסמוך דלא אר"ש כל שהוא למכות במידי דמתערובת רק בדבר שהוא בעין אומר מורי דלק"ל מידי דר"ת לא דיבר רק בתערובת שיש לו להתיר להתבטל כגון יבש ביבש חד בתרי דרחמנא אמר אחרי רבים להטות או בדבר לח היכא דליכא טעמא כגון דאיכא ס' דכל מקום דשייך ליה ביטול לאו אמר ר"ש כל שהוא למכות דהא לא עדיף כל שהוא לר"ש מכזית דרבנן וכי היכי דכזית דרבנן מתבטל ברוב ביבש ובס' בלח ה"ה לר"ש כל שהוא דהא רחמנא אמר דליבטיל אבל היכא דלא שייך ביטול כגון היכא דאיכא טעם דטעם לא בטיל כיון דטעם כעיקר א"כ ה"נ מיחייב בכל שהוא לר"ש כשהוא בתערובת כיון שיש בו טעם כאילו היה בעין כדפי' כן נראה למורי: [וע"ע תוס' שבת פט: ד"ה לפורין ותוס' מעילה יח. ד"ה תנין]: **אמר** עולא מחלוקת בהשביח ולבסוף פגם. והשתא צ"ל לעולא דלא פליגי ר"מ ור"ש בקראי דלעיל (ט) דנבלה דא"כ לא הוי מיסתבר לחלק בין השביח ולבסוף פגם לפגם מעיקרו אלא בסברא פליגי ר"מ סבר כיון שהשביח מעיקרא בשעת נפילה וחל איסור עליה שוב אין לו היתר גם כי פגם אחרי כן ור"ש סבר כיון דהשתא פגמא הוא שרי: **אבל** השביח ולבסוף פגם ד"ה אסור. וא"ת והא לעיל משמע דפליגי בהשביח ולבסוף פגם גבי נבלה דר"מ מוקי לה בסרוחה מעיקרא דוקא אבל לא הסריחה מעיקרא והסריחה לבסוף אסורה ור"ש מוקי לה אפילו לא הסריחה מעיקרא והסריחה לבסוף שרי אלמא פליגי בהשביח ולבסוף פגם וי"ל דלא דמי השביח ולבסוף פגם דהכא להאי נבלה דלעיל דהכא י"ל השביח בשעת התערובת שבשעה שנפל האיסור לתוך ההיתר היה נותן טעם לשבח ולבסוף פגם אותו טעם המעורב שם כגון נתן (י) לתוך גריסין צוננין והרתיחן וע"ז קאמר ד"ה אסור כיון דמעיקרא היה נותן טעם לשבח וחל עליה איסור אבל ההוא דנבלה דלעיל דפליג ר"ש ושרי כשהיא סרוחה עכשיו אע"ג דמעיקרא לא היתה סרוחה מ"מ בעודה נבלה ט)נפגם ושריא: **או** דלמא בין בזו ובין בזו מחלוקת. וא"ת היכי מספקא ליה כהא א"כ ר' יוחנן דאמר לעיל פגם מעיקרא מותר השביח ולבסוף פגם אסור דאמר כמאן לא כר"מ ולא כר"ש דר"מ אסר כל פגם ור"ש מתיר כל פגם וי"ל דסבר לה כר"ש בחדא בפגם מעיקרו וכר"מ בחדא בהשביח ולבסוף פגם: **תיקו.** ואע"ג דלקמן פשטינן לה מברייתא דנפגם מעיקרא פליגי השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור מ"מ עלתה להם בבית המדרש בתיקו ושוב פשטוה וכי האי גוונא אשכחנא בנדה בפרק המפלת (דף כה.) גבי מחלוקת בעכור אבל בגלול כו': [וע"ע תוס' לעיל נג. סוף ד"ה או דלמא]:

ת"ש

עין משפט נר מצוה

סז א מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה כח:

מסורת הש"ס

א) [בכורות כג:], ב) [צ"ל דתנן], ג) ערלה פ"ב מ"ט, ד) [רש"ש מח"ו], ה) עי' רש"א שגורס בענין אחר, ו) [מנחות ח.], ז) רש"א, ח) צ"ל הדרא קושיא לדוכתה וכן צ"ל ומהרש"א גרס הקשה לו, ט) צ"ל נפגמת. רש"א.

גליון הש"ס

גמרא ור"ש סרוחה מעיקרא. עיין בכורות דף כג ע"ב תוספות ד"ה ולידך:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולבסוף פוגם אבל פוגם מעיקרא כצ"ל וכן בכל העמוד: (ב) רש"י ד"ה וראויה לחמע וכו' לענין אכילת עיסה זו שבח הוא לענין חימוע: (ג) ד"ה שאור וכו' יותר מדאי ונפגמה הס"ד: (ד) ד"ה נפל של תרומה וכו' רישא נמי אמאי מתיר ר"ש הרי השביח: (ה) ד"ה נפל של חולין תחלה וחמצה: (ו) תוס' ד"ה ואיכא כו' (כעמוד הקודם) ולעולם יליף מגיעולי עובדי כוכבי טעם כעיקר דהא מה שפי' איצטריך משרת להיתר מצטרף לאיסור היינו כשאוכל כזית מטעם האיסור הנבלע בהיתר אבל חצי זית דאיסור עם חצי זית דהיתר לא מצטרפי והא שמעינן ליה לר"ם לאמר כל שהוא למלקות כצ"ל: (ז) בא"ד כל שהוא אסור אע"ג דאינו בעין וכו' כיון דטעם כעיקר יליף מגיעולי עובדי כוכבים: (ח) בא"ד אי טעם כעיקר יליף מגיעולי עובדי כוכבים לר"ש תו וכו' וא"כ הקשה ליה משרת דכתב רחמנא: (ט) ד"ה אמר וכו' ור"ש בקראי דלעיל דגיעולי עובדי כוכבים ודנבלה דא"כ: (י) ד"ה אבל וכו' כגון נתן חומץ לתוך גריסין: